

Se mottakerliste

Saksbehandler, innvalgstelefon

Statsforvalterens forventninger til ivaretagelse av avløpshåndtering i kommunenes arealplanlegging

Dette brevet inneholder viktig informasjon om Statsforvalterens forventninger til ivaretagelse av avløpshåndtering i kommunenes arealplanlegging. Statsforvalteren i Oslo og Viken mottar regelmessig planforslag på høring der det legges opp til ny bebyggelse der den planlagte avløpsløsningen ikke er i samsvar med forurensningsregelverket. Dette kommer i konflikt med de interessene vi som Statsforvalter og forurensningsmyndighet skal ivareta.

Vi varsler med dette en innskjerping av vår innsigelsespraksis i slike saker. Dersom kommunene vil legge opp til nye utbygginger i områder med utilfredsstillende renseløsninger for avløp, vil vi sterkt oppfordre kommunene til å innarbeide rekkefølgebestemmelser som sikrer avløp som kritisk infrastruktur.

Vi ber kommunene om å sørge for at informasjonen blir videresendt til kommunens planavdeling.

Kritisk tilstand i Oslofjorden

Vannforskriften setter klare miljømål for vannforekomster i Norge, og forutsetter at det gjøres tiltak for å oppnå god tilstand for vannforekomstene. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* ble lagt fram 30. mars 2021, hvor det slås fast at tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig. Påfølgende rapport fra NIVA og Havforskningsinstituttet, *Utredning av behovet for å redusere tilførslene av nitrogen til Ytre Oslofjord*, viser at det slippes ut for mye nitrogen til Oslofjorden. En av de største påvirkningene er utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse. Til tross for strengere regelverk og bedre renseteknologi, er det fremdeles utslipp av urensset avløpsvann til Oslofjorden på grunn av lekkasjer fra avløpsnett, overløpssituasjoner ved mye nedbør og utilstrekkelig renskapasitet.

Rapporten konkluderer med at dersom man skal bedre tilstanden i Oslofjorden, er det dermed behov for å redusere tilførsler av nitrogen fra avløpssektoren. Dette innebærer å innføre nitrogenrensning ved rensanlegg som har utslipp til fjorden. Miljødirektoratet har i sitt brev av 13. mai 2022 videre understreket at alle tilførsler til Oslofjorden som kan føre til eutrofi må reduseres så raskt som mulig, og at dette også inkluderer organisk stoff. Miljødirektoratet understreker derfor at

arbeidet med å oppfylle sekundærrensekravet ikke må stoppe opp. På bakgrunn av dette vil tilknytning til avløpsanlegg som ikke i dag oppfyller sekundærrensekravet, bidra til en forverring av situasjonen i Oslofjorden.

Statsforvalterens rolle

Statsforvalteren er forurensningsmyndighet for utslipp av kommunalt avløpsvann fra store tettbebyggelser (jf. forurensningsforskriftens kapittel 14). Vi gir tillatelser etter forurensningsloven og fører tilsyn med avløpsanlegg (med utslipp større eller lik 50 pe) i de tettbebyggelsene som vi er forurensningsmyndighet for, for å påse at avløpsanlegg driftes i tråd med forurensningsregelverket. Som forurensningsmyndighet går vi gjennom den årlige egenkontrollrapporteringen for avløpsanlegg innenfor større tettbebyggelser. Dette gir oss et godt bilde av tilstanden på avløpssektoren i vår region. Vi er også høringspart ved offentlig ettersyn av arealplaner etter plan- og bygningsloven.

Kort om regelverket knyttet til avløp

Forurensningsforskriften del 4 om avløp stiller nasjonale minimumskrav til rensing av avløpsvann og kontroll med utslipp. Forurensningsmyndigheten for utslipp av kommunalt avløpsvann er delt mellom kommunen og Statsforvalteren (kapittel 13 og 14). Hvem som er myndighet, avhenger av den totale utslippsstørrelsen til tettbebyggelsen. Tettbebyggelse er definert i forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k. Utslipp av kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelser med samlet utslipp større enn eller lik 2 000 pe BOF₅ til ferskvann eller 10 000 pe BOF₅ til sjø, er regulert i forurensningsforskriften kapittel 14 med Statsforvalteren som forurensningsmyndighet. Kapittel 14 inneholder de minstekrav som følger av EUs avløpsdirektiv.

Det er en grunnleggende forutsetning for helse, miljø og sikkerhet å ha en velfungerende infrastruktur for vann og avløp. Nye utbygginger må ikke skje i områder uten tilstrekkelig avløpskapasitet, eller på bekostning av tiltak satt i verk for å sikre at kommunen driver i tråd med krav for avløp gitt i eller i medhold av lov. Vi viser til vårt forventningsbrev til kommunene fra 2024, hvor vi presiserer kommunenes rolle for å ivareta og sikre avløpsinfrastruktur. Kommunene har ansvaret for at det foreligger gode avløpsløsninger, ved at blant annet byggetiltak er sikret vann og avløp. Det følger videre av plan- og bygningsloven § 27-2 at bortledning av avløpsvann skal være sikret og i samsvar med forurensningsloven før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent. Det påhviler bygningsmyndighetene å forsikre seg om at det foreligger akseptable løsninger for avløp før nye utbygginger skjer.

Videre vil tilførsel av ytterligere påkoblinger til et renseanlegg som i dag ikke driver lovlig, være i strid med forurensningsloven. Utgangspunktet etter forurensningsloven § 7 er at det er forbudt å forurense med mindre det er tillatt i lov, forskrift eller tillatelse. Når en forskrift eller tillatelse stiller vilkår om rensing av utslipp, danner dette rammene for hva som er lovlig forurensning. Dersom kommunen er i brudd med krav i tillatelsen på grunn av for liten oppsamlings- og/eller behandlingsskapasitet, men likevel tillater utbygging og påfølgende påkobling/bruk av nye bolig eller hytteområder, vil det være et brudd på tillatelsen dersom oppsamlings- og/eller behandlingsskapasitet ikke utbedres. Det å knytte ytterligere bebyggelse til anlegget vil i en slik situasjon føre til en økning i den allerede ulovlige forurensningen. Dette er forbudt etter forurensningsloven § 7. Det vil også kunne være straffbart etter forurensningsloven § 78. I slike tilfeller vil kommunen ha en selvstendig tiltakspålagt etter forurensningsloven § 7 andre ledd.

Avløpssituasjonen i kommunene i Oslofjordregionen

Egenkontrollrapporteringen for 2022 viste at det er flere kommuner i vår region som ikke overholder

sekundærrensekravene sammenlignet med rapporteringsåret 2021. I våre tilbakemeldinger på egenkontrollrapportene skrev vi derfor til flere av våre kommuner og avløpselskaper at så lenge avløpsanlegg ikke drives i tråd med tillatelse gitt i eller i medhold av lov, er nye tillatelser til påslipp, eller avtale om økte påslipp til avløpsrenseanlegget, private eller bedrifter, regnet som forsettlig brudd på tillatelsen.

På tross av dette, rapporterer flere kommuner at de fortsatt kobler på nye abonnenter til sine rensesanlegg. Dette anser vi som alvorlig. Dette tyder også på at det er en del kommuner som ikke følger opp sin plikt etter plan- og bygningsloven § 27-2, og at denne bestemmelsen dermed ikke fungerer etter sin hensikt. Vi har derfor vurdert at rekkefølgebestemmelser i nye planforslag er nødvendig for å bevisstgjøre kommunene om begrensningene i plan- og bygningsloven, og samtidig sikre at det ikke forekommer økning i ulovlig forurensning.

Planlegging for avløpshåndtering i plan- og byggesaker

Vi mottar regelmessig planforslag på høring hvor det legges opp til ny bebyggelse der den planlagte avløpsløsningen ikke er i samsvar med forurensningsregelverket. Vi registrerer da at kritisk infrastruktur ikke legger til rette for den planlagte utbyggingen eller at kapasiteten på avløpsanleggene er overbelastet. Når det planlegges for ytterligere påkoblinger til rensesanlegg som i dag ikke driver lovlig, medfører dette en vesentlig risiko for forurensning, økning av ulovlige utslipp og en forverring av tilstanden i Oslofjorden. Dette kommer dermed i konflikt med de interessene vi som Statsforvalter og forurensningsmyndighet skal ivareta.

Vi sender dette brevet for å sterkt oppfordre kommunene i regionen til å ta grep i sin arealplanlegging, for å sikre at utbygginger kun skjer i tråd med gjeldende regelverk.

Vi har likevel forståelse for at man ikke ønsker å stanse samfunnsutviklingen i kommunene. Statsforvalteren ser at enkelte kommuner har en positiv trend når det gjelder rensing av avløpsvann, og at flere har jobbet godt de siste årene for å redusere sine utslipp. Likevel er det jevnt over en negativ utvikling i antall kommuner som ikke overholder renskravene, og dermed ikke renser avløpsvannet godt nok. I områder med utilfredsstillende renseløsninger for avløp er gode rekkefølgebestemmelser da et av de viktigste virkemidlene som kommunen har for å forhindre forurensning av ytre miljø. Dersom kommunene vil legge opp til nye utbygginger i slike områder, vil vi sterkt oppfordre kommunene til å innarbeide rekkefølgebestemmelser som sikrer avløp som kritisk infrastruktur. **Rekkefølgebestemmelsen må sikre at det før tilknytning av avløpsvann må kunne dokumenteres at det aktuelle avløpsanlegget driftes iht. tillatelse og forurensningsregelverket, samt at det har kapasitet til å kunne motta den forventede mengden avløpsvann fra den foreslåtte utbyggingen.**

Varsel om strengere innsigelsespraksis

Der vi ser at planlagte avløpsløsninger vil være i strid med tillatelse eller forurensningsregelverket, vil dette være i konflikt med de hensynene vi som forurensningsmyndighet er satt til å ivareta. For å forhindre negative konsekvenser for nasjonale og vesentlige regionale miljøverdier, kan vi i enkelte tilfeller se det som nødvendig å vurdere å fremme innsigelse til arealplaner som legger opp til en slik arealbruk. Hensikten ved å fremme slike innsigelser er å unngå økning av ulovlige utslipp, og å sikre at utbyggingen er i tråd med gjeldende regelverk.

På bakgrunn av den negative utviklingen i regionen og i Oslofjorden, ser vi det nå som nødvendig å innskjerpe vår innsigelsespraksis på avløpsfeltet for å forhindre negative konsekvenser for nasjonale og vesentlige regionale miljøverdier. Vi varsler med dette dermed alle våre kommuner om at vi vil

vurdere å fremme innsigelse mot planforslag som legger opp til økt tilknytning avløpsanlegg som ikke har kapasitet eller ikke driver iht. forurensningsregelverk og tillatelse.

Vi presiserer likevel at dersom det innarbeides rekkefølgebestemmelser i tråd med anbefalingene våre ovenfor, vil vi ikke motsette oss utbyggingen på bakgrunn av at avløpsløsningen ikke er i tråd med forurensningsregelverket ved tidspunktet planen er på høring. Det kan imidlertid foreligge andre forhold tilknyttet avløpshåndteringen som gjør innsigelse nødvendig for å forhindre negative konsekvenser for nasjonale og vesentlige regionale miljøverdier.

Med hilsen

Valgerd Svarstad Haugland
Statsforvalter i Oslo og Viken

Gunhild Dalaker Tuseth
avdelingsdirektør, Klima og miljøvern avdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune	Postboks 3563	3007	DRAMMEN
Akershus fylkeskommune	Postboks 1200 Sentrum	0107	OSLO
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG
Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Miljødirektoratet	PB 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM
Kommunal- og distriktsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0032	OSLO
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO

Mottakerliste:

Asker kommune	Katrineåsveien 20	3440	RØYKEN
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Marker kommune	Postboks 114	1871	ØRJE
Rakkestad kommune	Postboks 264	1891	RAKKESTAD
Våler kommune	Herredshuset, Kjosveien 1	1592	VÅLER I VIKEN
Råde kommune	Skråtorpveien 2A	1640	RÅDE
Skiptvet kommune	Postboks 115	1806	SKIPTVET
Moss kommune	Postboks 175	1501	MOSS
Halden kommune	Postboks 150	1751	HALDEN
Hvaler kommune	Storveien 32	1680	SKJÆRHALDEN
Aremark kommune	Rådhuset	1798	AREMARK
Drammen kommune	Postboks 7500	3008	DRAMMEN
Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	KONGSBERG
Ringerike kommune	Postboks 123 Sentrum	3502	HØNEFOSS
Hole kommune	Viksveien 30	3530	RØYSE

Flå kommune	Sentrumsvegen 24	3539	FLÅ
Nesbyen kommune	Alfarvegen 117	3540	NESBYEN
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Hemsedal kommune	Hemsedalsvegen 2889	3560	HEMSEDAL
Ål kommune	Tingstugu, Torget	3570	ÅL
Hol kommune	Ålmannvegen 8	3576	HOL
Sigdal kommune	Borgestubakken 2	3350	PRESTFOSS
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
Modum kommune	Postboks 38	3371	VIKERSUND
Øvre Eiker kommune	Postboks 76	3301	HOKKSUND
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Flesberg kommune	Lampelandhagan 7	3623	LAMPELAND
Rollag kommune	Vrågåvegen 10	3626	ROLLAG
Nore og Uvdal kommune	Sentrum 16	3630	RØDBERG
Bærum kommune	Postboks 700	1304	SANDVIKA
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Eidsvoll kommune	Postboks 90	2081	EIDSVOLL
Enebakk kommune	Prestegårdsveien 4	1912	ENEBAKK
Frogn kommune	Postboks 10	1441	DRØBAK
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	GJERDRUM
Hurdal kommune	Minneåsvegen 3	2090	HURDAL
Lørenskog kommune	Postboks 304	1471	LØRENSKOG
Nannestad kommune	Postboks 3	2031	NANNESTAD
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Nesodden kommune	Postboks 123	1451	NESODDTANGEN
Nittedal kommune	Postboks 63	1483	HAGAN
Rælingen kommune	Postboks 100	2025	FJERDINGBY
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	JESSHEIM
Vestby kommune	Postboks 144	1541	VESTBY
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Indre Østfold kommune	Postboks 34	1861	TRØGSTAD
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Jevnaker kommune	Kirkegata 6	3520	JEVNAKER
Lunner kommune	Sandsvegen 1	2740	ROA